

# **HUIS VAN HET BOEK**

Jaarverslag 2024

## INHOUDSOPGAVE

|     |                              |    |
|-----|------------------------------|----|
| 1.  | Bestuursverslag              | 3  |
| 2.  | Woord door Raad van Toezicht | 4  |
| 3.  | Tentoonstellingen            | 5  |
| 4.  | Collectie                    | 6  |
| 5.  | Publieksprogramma            | 7  |
| 6.  | Educatie                     | 7  |
| 7.  | Marketing & communicatie     | 8  |
| 8.  | Vastgoed & facilitair        | 9  |
| 9.  | Codes                        | 9  |
| 10. | Organisatie                  | 10 |
| 11. | Bijlagen                     | 11 |
|     | 11.1 Aankopen                |    |
|     | 11.2 Bruiklenen              |    |
|     | 11.3 Publicaties medewerkers |    |

## 1. BESTUURVERSLAG

### Inleiding

Huis van het boek, sinds 1852 een instelling van nationaal belang, kijkt terug op een goed 2024. Ondanks dat het economisch niet altijd makkelijk was, hebben we het museum financieel gezond gehouden, onze collectie uitgebreid en meer mensen bereikt dan voorgaande jaren. In dit jaarverslag vertellen we je alles over wat we hebben gedaan, hoe we er financieel voor staan en wat onze plannen zijn voor de toekomst.

### Missie

*Als oudste boekenmuseum ter wereld verbindt Huis van het boek op eigentijdse wijze mensen rond de culturele, maatschappelijke en historische betekenis van het boek. Het museum is gevestigd in het statige voormalige woonhuis van de stichter aan het Malieveld in Den Haag. Desondanks ademt het een informele en laagdrempelige sfeer. Huis van het boek is een plek waar alle liefhebbers van het boek welkom zijn om te kijken, te leren en te genieten. Door onze unieke collectie en programmering creëren we een brug tussen het verleden en het heden, en inspireren we toekomstige generaties.*

### Activiteiten

In 2024 verwelkomen we 18.111 bezoekers in ons museum, wat een groei van ongeveer 7% betekent ten opzichte van 2023. Het herstel na de corona periode zet hiermee door. Hoewel we nog niet volledig onze ambitie uit het Meerjarenactiviteitenplan van 2021–2024 bereiken, zijn we trots op deze stijgende lijn. Bovendien nemen 2.655 mensen deel aan onze tentoonstellingen en projecten buiten de museummuren, wat onze impact en bereik verder vergroot.

Het afgelopen jaar staat in het teken van een rijk en divers aanbod aan tentoonstellingen. De succesvolle tentoonstelling 'De Onbekende Escher' wordt verlengd tot 4 februari 2024, waardoor een breder publiek kennismaakt met het minder bekende werk van de kunstenaar. Andere belangrijke tentoonstellingen zijn 'Gordel van Papier', '70 x De Avonden, 100 jaar Reve', 'Het echte verhaal?' en 'Boeken als...'. Deze tentoonstellingen wekken veel belangstelling en dragen bij aan het publieksbereik.

Het publieksprogramma is eveneens divers en omvat een breed scala aan evenementen. De maandelijkse 'Boekenlunch' fungeert als succesvolle pilot voor de nieuwe programmalijn 'Open/Huis', die in 2025 van start

gaat. De deelname aan de Museumnacht Den Haag en het speciale 'Revenement' zijn hoogtepunten van dit jaar.

Het educatieve programma richt zich op diverse doelgroepen, van kleuters tot eindexamenklassen. In 2024 versterken we de samenwerking met scholen, universiteiten en andere organisaties, en breiden we ons bereik uit naar speciaal onderwijs. Daarnaast wordt een reizende tentoonstelling opgezet die via bibliotheken, verzorgingshuizen en buurthuizen zowel kinderen als ouderen bereikt die moeilijk naar het museum kunnen komen.

### Collectiebeheer

Op grond van de Erfgoedwet is Huis van het Boek verantwoordelijk voor het behoud en beheer van zijn rijke collectie boeken en oudheden. In 2024 voegt het 885 boeken en 499 andere objecten aan de collectie toe, wat een belangrijke uitbreiding betekent. De digitalisering van de collectie, met specifieke focus op middeleeuwse handschriften en de collectie ex libris van Strens, verloopt volgens planning. De aandacht ligt op het verzamelen van boeken als culturele objecten en kunstvoorwerpen, met bijzondere focus op de registratie van materiële aspecten. Het behoud, onderzoek en delen van de waarde van de collectie blijven kerntaken.

Het dagelijks beheer van de collectie verloopt over het algemeen goed. Echter, op het gebied van beleidsvorming en procesborging zijn verbeteringen nodig. Daarom werken we onder meer aan het cyclisch inrichten van beleidsprocessen voor collectiebeheer en veiligheidszorg, gebaseerd op actuele risicoanalyses. Dit versterkt de continuïteit en de integriteit van de collectie.

### Personeel en organisatie

Huis van het boek wordt in 2024 mogelijk gemaakt door een team van 17 medewerkers (12,27 fte), aangevuld met zzp'ers, vrijwilligers en stagiaires. Op 1 maart 2024 treedt Yoeri Meessen aan als nieuwe directeur-bestuurder, na een zorgvuldige wervingsprocedure. In het begin van het jaar worden er workshops georganiseerd om het nieuwe activiteitenplan 2025-2028 te ontwikkelen, waarbij de input van medewerkers, vrijwilligers en partners van groot belang is. De Raad van Toezicht wordt uitgebreid met drie nieuwe leden om de diversiteit te vergroten.

### Vastgoed en facilitair

In 2024 hebben we een nieuw Meerjarig Onderhouds- en Investeringsplan (MOIP) opgesteld en dit met het ministerie gedeeld. Dit plan omvat achterstallig onderhoud, dat we de komende jaren zullen wegwerken.

We hebben de benodigde middelen hiervoor gereserveerd en zijn begonnen met het samenstellen van een bouwteam voor de uitvoering. Uit een analyse van de reguliere onderhoudsbehoefte van onze gebouwen, uitgevoerd door Koninklijke Woudenberg in samenwerking met TPAHG Architecten, blijkt dat de beschikbare middelen vanuit de OCW-beschikking niet toereikend zijn om het noodzakelijke onderhoud en de instandhouding volledig te dekken. Hierover zijn we in gesprek met het ministerie. Het MIOP legt ook een sterke nadruk op verduurzaming. Daarom laten we in 2024 een DuMo-advies (niveau 3) uitvoeren. In het kader hiervan vervangt het museum in 2024 de verlichting in de tentoonstellingszalen door energiezuinige Ledverlichting.

### **Financieel overzicht**

Huis van het boek sloot 2024 af met een positief exploitatieresultaat van € 16.849.

Het museum Huis van het boek heeft een solide financiële basis dankzij de OCW-subsidie vanuit de Erfgoedwet. Deze subsidie is onderverdeeld in middelen voor onderhoud en verduurzaming van het vastgoed en middelen voor de museale functies. De continuïteit van de organisatie is in hoge mate gewaarborgd doordat het structurele (meerjarige) deel van de subsidies goed is voor circa 75% van de totale jaarlijkse baten.

De meerjarenbegroting van 2021-2024, opgesteld begin 2020, werd geconfronteerd met ongekende uitdagingen: een wereldwijde pandemie, stijgende inflatie en onvoorspelbare kosten. Ondanks deze turbulentie, en aanzienlijke afwijkingen van de oorspronkelijke begroting, is er, in vergelijking met 2022 en 2023, een pad van stabiliteit en vertrouwen bewandeld.

Het museum beheerst de uitgaven door gebruik te maken van budgethouders. Een financiële medewerker en een controller monitoren en rapporteren aan de directie, zodat bij tegenvallende resultaten tijdig kan worden bijgestuurd. De boekhouding volgt de handboeken voor verantwoording van de jaarcijfers en is transparant over de wijze waarop bestuurlijke voornemens worden betrokken en verantwoord. De jaarbegroting 2025 is opgenomen als onderdeel van de jaarrekening 2024.

De personeelskosten voor 2024 zijn hoger dan in voorgaande jaren door een tijdelijk dienstverband (gefinancierd met projectgelden) en een cao-conforme indexatie van 5% per 1 juli voor het gehele personeelsbestand. De overige beheerlasten (personeel en materieel) vertonen in 2024 geen bijzondere afwijkingen.

Om de financiële veerkracht te vergroten en de afhankelijkheid van overheidssubsidies te verminderen, werkt het museum aan een actieplan voor fondsenwerving en filantropie.

Het doel is om het gezonde weerstandsvermogen te behouden door de ontwikkelingen op het gebied van inflatie, stijgende materiële- en personeelskosten en mogelijke koopkrachtvermindering nauwlettend te volgen, en indien nodig maatregelen te treffen.

### **Conclusie**

Huis van het Boek heeft in 2024 zijn doelen bereikt ondanks economische tegenwind. De focus op collectiebeheer, tentoonstellingen, publieksprogramma's en educatie heeft geresulteerd in een positief exploitatieresultaat, een groeiend publieksbereik en een versterkte positie in het culturele landschap. De hernieuwde missie en visie, samen met de versterkte financiële planning, vormen een solide basis en bieden vertrouwen voor verdere groei en succes in de toekomst.

Yóeri Meessen, directeur-bestuurder

## **2. WOORD DOOR RAAD VAN TOEZICHT**

In 2024 markeerde het eerste jaar van Huis van het boek onder een vernieuwde leiding. Belangrijke stappen zijn gezet in de koers en ontwikkeling van het museum. Het nieuwe Meerjarenactiviteitenprogramma, dat is opgesteld op basis van de opname van het museum in de Erfgoedwet, biedt een duidelijke en vernieuwende visie voor de toekomst. Dit programma legt de nadruk op vernieuwing en versterking van het fundament van het museum, met een integrale benadering van de uitdagingen die voor ons liggen.

In augustus werd een strategische richting gepresenteerd die resulteerde in een aantrekkelijk perspectief voor de toekomst van het museum. Dit leidde tot een visie die zowel de koers als de sfeer binnen het Huis van het boek weerspiegelt. De visitatiecommissie, die in november het museum bezocht, sprak zich lovend uit over de uitgezette koers, de sfeer en de onderliggende visie van het museum.

2024 was ook een jaar waarin Huis van het boek zijn zichtbaarheid verder vergrootte. Het museum versterkte zijn aanwezigheid op sociale media, breidde zijn netwerk binnen Den Haag uit en nam actief deel aan landelijke campagnes. Deze zichtbaarheid heeft bijgedragen aan de

versterking van de positie van het museum binnen het bredere culturele landschap.

Op financieel gebied werd het jaar goed gemanaged; er waren geen onverwachte financiële problemen. Het financieel beheer van het museum werd strak en overzichtelijk aangestuurd, wat zorgde voor een solide basis voor verdere groei.

Een van de grootste uitdagingen in 2024 was het verkrijgen van grip op het meerjarig onderhoud en het realiseren van duurzaam beheer van het museumgebouw. In korte tijd werd een professionele organisatie opgezet om dit proces te ondersteunen. De aanpak combineert toekomstig onderhoud op slimme wijze met duurzaamheid en programmering.

De relatie met de Raad van Toezicht werd in 2024 goed onderhouden. De noodzakelijke veranderingen in de samenstelling van de Raad werden snel en daadkrachtig doorgevoerd, wat bijdraagt aan een sterke governance structuur en een solide koers voor het museum.

Hans Buurman, voorzitter Raad van Toezicht

### 3. TENTOONSTELLINGEN

#### **Tentoonstelling: De Onbekende Escher**

Het museum verlengde de succesvolle tentoonstelling 'De Onbekende Escher' tot 4 februari 2024. In het Escherjaar 2023 presenteerde Huis van het boek een minder bekende kant van de wereldberoemde kunstenaar M.C. Escher: zijn werk in opdracht. De tentoonstelling toonde originele tekeningen, boekillustraties, nieuwjaarskaarten, uitnodigingen, ex librisen, postzegels en bankbiljetten, waarvan een deel nooit eerder publiekelijk te zien was. Dankzij medewerking van diverse bruikleengevers, waaronder het Kunstmuseum, KB, nationale bibliotheek en het Literatuurmuseum, kreeg het publiek een maand extra om deze unieke expositie te bezoeken. Curator Rickey Tax benadrukte Eschers veelzijdigheid, van de kenmerkende zwart-wit werken tot kleurrijke nieuwjaarswensen en zelfs een (Haags) suikerzakje.

#### **Tentoonstelling: Gordel van papier**

Tot 25 februari 2024 was de tentoonstelling 'Gordel van papier' te zien, over de opkomst van het gedrukte boek in Indonesië (1816-1957). De tentoonstelling belichtte de rol van drukwerk in de koloniale en postkoloniale samenleving, met onder meer Indonesische lontarhandschriften, pustaha's van boombast, koloniale

schoolboeken en revolutionair drukwerk. De expositie maakte zichtbaar hoe boeken discriminatie weerspiegelden, maar ook de roep om een vrij Indonesië. Een van de hoogtepunten was *'Als ik eens Nederlander was...'* (1913) van Soewardi Soerjaningrat dat ter inzage gegeven kon worden. De tentoonstelling was gebaseerd op het boek *Met een drukpers de oceaan over* van Lisa Kuitert en het onderzoek van Eline Kortekaas. In samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, de KB, nationale bibliotheek en de Universitaire Bibliotheken Leiden ontstond zo een diepgaand overzicht van deze periode.

#### **Tentoonstelling: 70 x De Avonden, 100 jaar Reve**

Van 12 juli 2024 tot 4 januari 2025 vierde het museum het 100ste geboortejaar van Gerard Reve met de tentoonstelling '70 x De Avonden, 100 jaar Reve'. Alle Nederlandse omslagen van zijn beroemde debuutroman *De Avonden* (Een winterverhaal) werden tentoongesteld, van de eerste druk uit 1947 tot de meest recente heruitgave in 2024. De expositie bood een overzicht van naoorlogse boekontwerpers, waaronder Ies Spreekmeester, Han de Vries en Rick Vermeulen. Uit de collectie van een privéverzamelaar waren diverse edities te zien, inclusief de vierdelige stripbewerking van Dick Matena (2003-2005). Bij de tentoonstelling verscheen de publicatie in kleine oplage *De eerste druk* door C.J. Aarts, als voorproefje van een uitgebreide bibliografie over Reve.

#### **Tentoonstelling: Het echte verhaal?**

Van 22 maart tot 1 september 2024 nam de tentoonstelling 'Het echte verhaal?' bezoekers mee op een ontdekkingsstocht langs twaalf iconische personages uit de wereldliteratuur, waaronder Anansi, Bambi, Pinokkio en de Kleine Zeemeermin. De expositie onderzocht hoe deze verhalen zich door de tijd heen ontwikkelden, beïnvloed door politiek, commercie en veranderende maatschappelijke opvattingen. Zo werd Ferdinand de stier een symbool voor de lhbtqi+-gemeenschap en leidde de casting van een zwarte actrice als de Kleine Zeemeermin in 2023 tot discussie. De tentoonstelling bood context bij actuele debatten over het herschrijven en opnieuw illustreren van klassieke verhalen en was gebaseerd op het boek *Springlevend. Hoe klassieke boeken van betekenis veranderen* van Saskia de Bodt. Zij was samen met Annemiek Overbeek gastconservator van deze tentoonstelling.

#### **Tentoonstelling: Boeken als ...**

Van 15 september 2024 tot 16 februari 2025 presenteerde het museum 'Boeken als ...', een tentoonstelling over de

vele rollen die boeken in onze samenleving en persoonlijke levens vervullen. Met boeken uit de museumcollectie en werken van hedendaagse kunstenaars, zoals Shani Leseman, Lisette Alberti en Rising Lai, werd de fundamentele vraag gesteld: wat is een boek? Is het een prestigeobject, zoals een 16de-eeuwse Grolier-band of *limited editions* van populaire BookTok-boeken? Een hulpmiddel, zoals een 17de-eeuws gekalligrafeerd instructieboek? Of een verbinder, zoals voor de BookTok-community en 'silent book clubs'? Junior conservator Malou Moen en curator Shana Lewis stelden een expositie samen waarin boeken niet alleen als dragers van informatie, maar ook als cultuurmakers centraal stonden.

#### 4. COLLECTIE

Het behoud, onderzoek en delen van de essentie en waarde van boeken zijn de kerntaken van ons museum. Onze collectieafdeling ondersteunt deze missie door het verwerven, registreren en beschikbaar stellen van onze uitgebreide collectie. We richten ons voornamelijk op boeken als culturele objecten en kunstvoorwerpen. Naast de boeken zelf verzamelen we actief archivalia die de totstandkoming van boeken documenteren. Bij de registratie besteden we bijzondere aandacht aan de materiële aspecten van boeken, zoals de vormgever, binder, papiersoort en lettertype, omdat deze aspecten vaak ontbreken in reguliere bibliotheekcatalogi.

In 2024 voegen we 885 boeken en 499 andere objecten aan onze collectie toe en passen 221.064 records aan. Naast tekstuele wijzigingen, zoals plaatsingen of fysieke condities, voegen we digitale beelden toe. Nieuw geregistreerd materiaal wordt gefotografeerd en opgenomen in onze online database.

Om de digitale zichtbaarheid van onze collectie te vergroten, werken we in 2024 aan diverse projecten. Dankzij financiering van het programma Metamorfoze digitaliseren we enkele tientallen middeleeuwse handschriften volledig. Ook de digitalisering van collectie Strens - circa 120.000 bladen ex libris en kleingrafiek en bijbehorende archivalia - wordt ondersteund door Metamorfoze. We behouden en digitaliseren ongeveer 60.000 ex libris. In het kader van de regeling Erfgoedstarter financiert het Mondriaanfonds de aanstelling van een junior conservator, die in november 2023 is begonnen en tot februari 2025 blijft.

In juni 2024 ontvangen we de Dienst Erfgoedinspectie voor een tweedaags bezoek. In december volgt een rapport met aanbevelingen, waaronder het uitvoeren van een risicoanalyse, het schrijven van een nieuw

collectieplan en het actualiseren van standplaatsen en fysieke staat van onze collectie. Deze aanbevelingen worden opgenomen in het Collectieplan 2025-2028.

Om de zichtbaarheid van onze collectie op andere platforms te vergroten, zoeken we tevens contact met andere erfgoedinstellingen. In 2024 overleggen we met vertegenwoordigers van het Netwerk Archieven Design en Digitale Cultuur en werken we mee aan een update van de database Corpus Epistolarum Neerlandicarum.

We nodigen onderzoekers uit om onze collectie te bestuderen en organiseren rondleidingen voor specifieke groepen geïnteresseerden, waaronder studenten uit binnen- en buitenland. In 2024 ontvangen we studenten van de University of Reading, de University of Washington en verschillende groepen van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Een bijzondere vermelding verdient het bezoek van de leden van de Association Internationale des Bibliophiles. We werken ruimhartig mee aan het verstrekken van bruiklenen voor externe tentoonstellingen.

#### Aankopen en schenkingen

Met financiële steun van diverse fondsen en particuliere schenkingen verwerven we enkele belangrijke objecten. Dankzij het fonds Cox-de Ronde kopen we werk aan van jonge boekontwerpers zoals Euan Monaghan, Annie Naskyd, Eloise Parrack en Guðný Sigurðardóttir. Deze ontwerpers creëerden als opdracht nieuwe ontwerpen voor de bestaande publicatie *Futurism & Europe: The Aesthetics of a New World*.

Met de steun van de Stichting Vrienden Huis van het boek kopen we werk aan van Veronica Schäpers, Peter Malutzki en Clifton Meador. De Vrienden helpen een lang gekoesterde lacune in onze collectie aan te vullen. Voor de tentoonstelling 'Het echte verhaal?' wordt het sleutelwerk *Anansi Company* van Ronald King's Circle Press verworven.

In 2023 ontvangt het museum een financiële ondersteuning voor de conservering van het archief van de gerenommeerde ontwerper en docent, Gerrit Noordzij. Begin 2024 dragen de erfgenamen dit archief over aan het museum. In oktober 2024 volgt het archief van de Atalanta Pers van René en Tineke Bakker, documenterend vanaf de oprichting in 1979 met onder meer correspondentie met auteurs en kunstenaars zoals Ingmar Heytze en Leo Vroman.

Een bijzondere schenking is de aanvulling op het archief van John Buckland Wright, inclusief de vier blokken voor de 'War engravings' en de drukpers waarmee hij tussen

1930 en 1954 werkte. Daarnaast ontvangen we een portret van Sem Hartz door zijn vader, schilder Louis Hartz, en grafisch werk uit de collectie van Johan Schwencke. Tot slot noemen we het unieke boek *Twitter2drive*, geschonken door Artúr András en Greta Radzevičiūtė. Dit boek werd in 2018 gemaakt voor de tentoonstelling 'Models for Humanity'. Het bundelt Twitterberichten van de 'Women to drive'-beweging, die vocht tegen het verbod op autorijden door vrouwen in Saoedi-Arabië, een verbod dat tot juni 2018 gold.

## 5. PUBLIEKSPROGRAMMA

Het programma en de tentoonstellingen van ons museum bieden reflectie op maatschappelijke vraagstukken en tonen de diversiteit van onze collectie. We richten ons op een breed publiek en streven ernaar de zichtbaarheid in de stad, het land en internationaal te versterken. Hier delen we enkele hoogtepunten van onze publieksprogrammering in 2024.

### Publieksprogramma 'Book Lunch'

In 2024 organiseren we diverse publieksevenementen als pilot voor de nieuwe programmalijn 'Open/Huis', die in 2025 van start gaat. Een opvallend onderdeel is de maandelijkse boekenlunch. Huis van het boek fungeert als platform voor iedereen die zich verbonden voelt met boeken: instellingen, makers en lezers. Tijdens de boekenlunches brengen we dit netwerk samen. Elke lunch nodigen we een speciale gast uit om een boekgerelateerd project toe te lichten, waarna er op informele wijze ruimte is voor ontmoetingen. Deze lunches worden enthousiast ontvangen, en we besluiten in 2025 door te gaan met de boekenlunch.

### Publieksprogramma 'Museumnacht Den Haag'

Ons museum neemt jaarlijks deel aan Museumnacht Den Haag, in 2014 op 12 oktober. Bezoekers genieten tot in de late uurtjes van zowel feestelijke als inhoudelijke programmering. Onze late-night-colleges presenteren topstukken uit onze (inter)nationaal geliefde collectie, en er zijn flitsrondleidingen door de tentoonstelling 'Boeken als...'. Bezoekers kunnen zich creatief uitleven bij de 'Stencilkoning' en met het maken van 'Black out poems'. In de museumtuin zorgen muziek en een bar voor extra sfeer. We verwelkomen 547 bezoekers tijdens de Museumnacht.

### Publieksprogramma 'Revenement'

Op zaterdag 14 december vieren we het 100ste geboortjaar van Gerard Reve met een speciaal evenement. Huug Schipper leidt een discussie over de

spoorloze 47ste druk, met deelnemers als uitgever Kees Aarts, boekpromotor Just Enschedé en antiquaar Piet van Winden. Verzamelaar Hans Matla toont een auteursexemplaar van *De Avonden*, en Albert Wulffers reikt het eerste exemplaar van zijn *Man met hoed moet zijn jongeman zonder hoed* uit.

### Publieksprogramma 'Open Dagen'

Om de drempel voor een bezoek te verlagen, openen we in 2024 tijdens twee evenementen onze deuren gratis voor het publiek. Tijdens Open Monumentendag, op 14 en 15 september, bezoeken honderden mensen het museum, genieten van activiteiten en wonen de feestelijke opening van de tentoonstelling 'Boeken als...' bij. Later vieren we de start van de kerstvakantie met een creatieve familiedag. Jong en oud genieten van diverse activiteiten en maken zo op een feestelijke manier kennis met ons museum.

## 6. EDUCATIE

Huis van het boek biedt een breed en gevarieerd educatief programma voor alle doelgroepen, van jonge kinderen en scholieren tot studenten, volwassenen en senioren. Het museum streeft ernaar om bezoekers van alle leeftijden te betrekken bij de rijke geschiedenis en het ambacht van boeken. In de educatieve programma's ligt de nadruk op actieve participatie, waarbij theorie en praktijk worden gecombineerd om een diepgaand begrip te bevorderen. Voor het basis- en voortgezet onderwijs zijn er interactieve rondleidingen en creatieve workshops. Volwassenen worden uitgedaagd met lezingen, cursussen en inspirerende masterclasses over de geschiedenis en toekomst van het boek. Met een combinatie van erfgoed, creativiteit en innovatie wil Huis van het boek de magie van boeken toegankelijk maken voor iedereen.

### Educatie: onderwijs

In Huis van het boek komt lesstof tot leven, met educatieve programma's die zich uitstrekken van kleuterklassen tot eindexamenklassen. Traditioneel bestaat het grootste deel van onze educatieve bezoekers uit het primair onderwijs. In 2024 verwelkomen we veel studenten, met een sterke band met de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Studenten bezoeken regelmatig het Huis voor inspiratie en onderzoek. Het aandeel educatieve groepen in het museum bedraagt bijna 25% van het totale bezoekersaantal. Bijna elke schooldag is volgeboekt met schoolgroepen, van kleuters tot middelbare scholieren. Het totale aantal educatieve bezoekers houdt gelijke tred met dat van het vorige jaar. Het museum nadert de

grenzen van wat fysiek kan worden ontvangen aan onderwijsgroepen.

### **Educatie: speciaal onderwijs**

In 2024 ontvangt het museum veel groepen uit het speciaal onderwijs. Scholen voor kinderen met fysieke of mentale beperkingen weten hun weg naar Huis van het Boek goed te vinden. Via de CultuurSchakel en het Cultuurmenu zijn we als 'geschikt voor speciaal onderwijs' aangemeld. Dit werpt vruchten af, aangezien onze educatieve programma's praktijkgericht zijn en eenvoudig aan te passen zijn aan verschillende niveaus en doelgroepen.

### **Educatie: buiten de museummuren**

De reizende educatietentoonstelling 'Wat is het echte verhaal?' sluit aan bij de gelijknamige tentoonstelling in het museum en vertelt het verhaal achter bekende kinderboekenpersonages. In 2024 presenteren we deze tentoonstelling in bibliotheken, verzorgingshuizen en buurthuizen. Daarmee bereiken we zowel kinderen als ouderen die normaal gesproken moeilijk naar een museum kunnen komen. Dit sluit aan bij de belevingswereld van kinderen en de nostalgie van ouderen. Met drie verschillende sets heeft de tentoonstelling op 13 locaties gestaan en 2.500 mensen bereikt, zowel jong als oud. Ook neemt Huis van het boek deel aan De Haagse Museumtent, een project van de Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea. Museummedewerkers geven interactieve presentaties op locatie aan doelgroepen die moeilijker zelf naar een museum kunnen komen, zoals bewoners van verzorgingshuizen en klassen van basisscholen.

### **Educatie: buitenschools**

Naast schoolprogramma's organiseert het museum workshops en activiteiten tijdens schoolvakanties. Bij de tentoonstelling 'Het echte verhaal?' vinden maandelijks instapronleidingen plaats. Ook zijn er workshops rond kinderboeken, zoals pop-up boeken maken en sprookjesfiguren stempelen, in samenwerking met Festival de Betovering en de VakantiePas. In de zomervakantie kunnen kinderen in de tuin creatief aan de slag met 'verf smijten'. Tijdens evenementen zoals de Familiedag en Museumnacht worden ook educatieve workshops aangeboden. Bezoekers kunnen elke zaterdag gratis deelnemen aan de workshop 'Schrijven als een monnik' en op zondag zijn vrijwilligers in de drukkerij aanwezig om het drukkersvak toe te lichten en afdrukken te maken op drukpersen. Voor elke tentoonstelling maken we een polymeerstempel van een afbeelding uit

de tentoonstelling. Deze kunnen bezoekers zelf afdrukken en mee naar huis nemen.

## **7. MARKETING & COMMUNICATIE**

### **Marketing & Communicatie**

De marketinginzet van Huis van het boek is gericht op branding en het verhogen van het aantal fysieke bezoekers. In 2024 is er een stijgende lijn in de bezoekersaantallen, met in totaal 18.111 bezoekers. Dit aantal wordt positief beïnvloed door educatieve groepen en bezoekers van publieksevenementen, zoals tentoonstellingsopeningen, Museumnacht, Open Monumentendag en lunchperformances. Huis van het boek kiest voor meetbare marketingcampagnes, met een sterke focus op online. Deze digitale campagnes worden aangevuld met printcampagnes, waaronder affiches in de stad en advertenties. De radiocampagne, mede mogelijk door incidentele financiële ondersteuning van fondsen, rond 'Het echte verhaal?' blijkt bijzonder succesvol.

Onze website, sociale media en nieuwsbrief zijn belangrijke communicatiemiddelen. Het museum heeft een opvallend groot aantal volgers voor een middelgroot museum en blijft online bouwen aan een duurzaam netwerk van enthousiaste volgers. We richten ons op het bieden van prikkelende content, met aankondigingen van tentoonstellingen, publieksprogrammering en educatieve weetjes, alsook kijkjes achter de schermen. Sociale media maken directe communicatie met het publiek eenvoudiger. Ze fungeren niet alleen als visitekaartje voor het museum, maar bieden ook inzicht in de wensen en interesses van ons publiek.

In 2024 werken we aan de optimalisering van de online vindbaarheid van onze website door middel van SEO (zoekmachine-optimalisatie) en SEA (Google Ads). Dit jaar komt het museum in aanmerking voor een Google Grant ter waarde van \$ 250.000. Voor de Google Ads werken we samen met INTK, dat ervaring heeft met verschillende musea. De website trok 77.300 unieke bezoekers, die in totaal 218.900 pagina's hebben bekeken (bron: Google Analytics). De digitale nieuwsbrief bereikt 3.148 abonnees.

Op het gebied van sociale media groeit Instagram het sterkst in 2024, met een toename van 1.418 volgers (+42,1%), wat wijst op een succesvolle contentstrategie en sterke betrokkenheid. LinkedIn volgt met een groei van 44,5% (+422 volgers), wat duidt op toenemende zakelijke impact. Facebook blijft achter met een bescheiden groei van 3,1%.

## Publiciteit

In 2024 haalt het museum verschillende keren de pers. Op 17 september, tijdens de landelijke acties tegen de btw-verhoging, verzamelt de landelijke pers zich voor het museum. Het NOS tv-journaal, *de Volkskrant*, de *NRC* en vele andere media doen verslag van deze gebeurtenis, waarbij de museumgevel met de enorme kassabon prominent in beeld is. Ook de aanstelling van de nieuwe directeur, Yoeri Meessen, en de tentoonstelling ‘Het echte verhaal?’ trekken in maart veel aandacht. Meessen is onder meer te beluisteren in het radioprogramma ‘De Taalstaat’, en in interviews bij Radio West en in de *NRC*.

De totale berichtgeving in 2024 bestaat uit 210 berichten, met een mediawaarde van € 328.147 en een bereik van 140.646.062 personen. Van de berichten is 29% in print verschenen, terwijl 71% online werd gepubliceerd (bron: Jaaranalyse Media-InfoGroep).

## 8. VASTGOED & FACILITAIR

Als museum zijn we verantwoordelijk voor het beheer van onze panden, die in eigendom zijn van de staat. We ontvangen jaarlijks een budget voor onderhoud en verduurzaming, wat in principe voldoende zou moeten zijn om de panden goed te onderhouden en te voldoen aan de duurzaamheidsambities van het Rijk. Echter, voor het verbeteren van de publieke ontvangst en het optimaal beheren en tonen van onze collectie zijn aanvullende middelen noodzakelijk.

Het museum hanteert een Meerjaren Onderhoud en Investeringsplan (MJOP) voor drie panden: Prinsessegracht 30, Prinsessegracht 31 en het koetshuis aan de Jan Evertstraat 17a. Dit plan omvat naast de jaarlijkse kosten voor preventief onderhoud en wettelijke verplichtingen ook de afhandeling van storingen aan gebouwen en installaties. Verduurzaming van de drie monumentale panden is een belangrijk aandachtspunt. Bij elk besluit over huisvesting en onderhoud wordt gekeken naar duurzame keuzes.

Begin 2024 ontvangt het museum van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de opdracht om een DuMo-advies op niveau 3 uit te laten voeren. Het museum kiest voor Koninklijke Woudenberg in samenwerking met TPAHG Architecten, die de verduurzamingsscan en mogelijkheden hiervoor in kaart brengen. De uitkomsten worden geïntegreerd in het MJOP voor de komende 15 jaar.

Het museum streeft ernaar om verduurzamingswerkzaamheden te combineren met al geplande instandhoudingsplannen, wat kostenbesparend

werkt. Uit onderzoek in 2024 blijkt dat dakisolatie op korte termijn het meeste rendement oplevert. Dit wordt gecombineerd met groot onderhoud aan het schilderwerk van de gevels en het dak. Daarnaast wordt in 2024 de verlichting in de tentoonstellingszalen omgezet naar ledverlichting, inclusief aanwezigheidsmelders, met als doel dit project in 2025 voor het hele pand te voltooien.

Voor aanvang van de verbouwing is een Flora- en Faunonderzoek vereist om een bouwvergunning te verkrijgen. Eind 2024 zal een quickScan worden uitgevoerd, waaruit blijkt dat nader onderzoek noodzakelijk is. Dit start in maart 2025, met een eindrapport dat eind oktober 2025 verwacht wordt.

Het nieuwe MJOP laat zien welke financiële middelen beschikbaar zijn voor verduurzaming en groot onderhoud. We concluderen dat eerdere ambities deels moeten worden bijgesteld en dat het geld dat we via de Erfgoedwet ontvangen niet toereikend is. Het museum moet actief op zoek naar aanvullende financiële middelen, zoals fondsen en subsidies.

## 9. CODES

### Governance Code Cultuur

Huis van het boek volgt de principes van de Governance Code Cultuur. In 2024 zetten we in op de uitbreiding van de Raad van Toezicht, met nadruk op diversiteit in achtergrond, gender en expertise. Samen met de directeur stelt de Raad een profiel op voor nieuwe leden, waarna de wervings- en selectieprocedure volgt. Tijdens de vergadering op 20 juni 2024 worden drie kandidaten formeel voorgesteld: Ebissé Wakjira-Rouw (redacteur en coördinator publicaties bij Framer Framed), Marjon Lok (advocaat en partner bij DVDW Advocaten) en Mourad el Moussati (docent en adviseur diversiteit en inclusie bij Divers Werken). Deze kandidaten worden unaniem aan de minister voorgedragen. Met hun kennis en ervaring dragen deze nieuwe toezichthouders bij aan het algemene, artistieke en zakelijke beleid van het museum. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van zowel de Raad van Toezicht als het bestuur zijn verankerd in de statuten.

### Code Diversiteit & Inclusie

Huis van het boek onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie. We geloven dat boeken mensen verrijken en verbinden. Het museum is er voor iedereen, maar we realiseren ons dat we momenteel nog niet iedereen bereiken. Door onze collectie te koppelen aan een meerstemmig en inclusief programma en te werken aan

een veilige, transparante en open organisatiecultuur, streven we ernaar boeken en literatuur voor iedereen toegankelijk te maken. We zijn van mening dat diversiteit in de cultuursector noodzakelijk is om de rijkdom van verschillende perspectieven en ervaringen te weerspiegelen en te vieren. Dit bevordert een inclusieve omgeving waarin iedereen zich welkom voelt.

### **Fair Practice Code**

Huis van het boek volgt de Fair Practice Code en benadrukt het belang van eerlijke compensatie, transparantie en duurzaamheid binnen onze organisatie. Deze code dient als leidraad voor een professionele en ethische bedrijfsvoering. We waarborgen transparantie door duidelijkheid en openheid over afspraken, processen en tarieven. Duurzaamheid vormt de kern van onze bedrijfsvoering, waarbij we rekening houden met sociale, economische en ecologische effecten. Bovendien stimuleren we actief diversiteit en inclusiviteit, zodat iedereen gelijke kansen krijgt. Vertrouwen is de basis van onze samenwerking met alle betrokkenen. We zetten ons in voor een verantwoorde en sociale bedrijfsvoering binnen een gestructureerde organisatie.

## **10. ORGANISATIE**

Het museum is, volgens de indeling van de Museumvereniging, een middelgroot museum. De organisatie wordt geleid door een directeur-bestuurder die is aangesteld door de Raad van Toezicht. In 2024 bestaat het personeel uit 17 medewerkers (12,27 fte), waarvan drie met een tijdelijk contract. Daarnaast kunnen we rekenen op de inzet van zzp'ers, vrijwilligers en stagiairs om ons team verder te versterken. Het museum heeft een OR die een eigen jaarverslag opstelt en heeft een externe vertrouwenspersoon waar medewerkers terecht kunnen bij ongewenst gedrag of integriteitskwesties op het werk.

### **Raad van Toezicht**

Hans Buurman (Voorzitter), Marjon Lok, Mourad El Moussati, Paul Mosterd, Ebissé Wakjira-Rouw.

### **Team**

Nathalie Alblas, (Online) marketing en social media  
Aafke Boerma, PR/Marketing  
Winnifred Dijkstra, Coördinator educatie  
Dina Girgis, Medewerker financiën  
Peter Hamme, Medewerker facilitaire Dienst  
Ingrid Jongeneel-Bouwens, Projectmedewerker registratie  
Stijn Kemper, Curator  
Shana Lewis, Creative Producer

Yoeri Meessen, Directeur  
Malou Moen, Junior conservator  
Soeris Sardjoe, Medewerker facilitaire dienst en beveiliging  
Ellen van Schie, Conservator tentoonstellingen  
Dennis Schouten, Projectleider Metamorfoze  
Eddy Stumpf, Hoofd facilitaire dienst  
Rickey Tax, Hoofd collecties  
Annelieke Telle, Planner educatie en evenementen  
Patricia Toet, Controller

### **Stagiairs**

Wouter Hofland, Lineke Janssen, Asha Mohamed, Tom Peltenburg, Francisca Tapia.

### **Museumdocenten**

Tessa Adriaansz, Lonneke van der Ark, Sarah Atzori, Sophie Blommers, Lucia Contreras, Karin den Dekker, Sarah Dietz, Janina Frye, Ingrid van der Heijden, Kiki van Kooijk, Dewi van der Lans, Mieke Luiten, Romana Siemons en Amber Toorop.

### **Vrijwilligers**

Jaap Andela, Getty Betlem, Dick Engelen, Joop Kaatee, Ton Martens, Henk Oonk, Thom van Rossum, Henk Uijttenhout, Lies Verdenius en Albert Wulffers.

### **Accountant**

In 2024 wisselt Huis van het boek van accountant om de neutraliteit van de controle te waarborgen. De huidige accountant, Berghout+MAS, voert een accountantscontrole uit op de jaarrekening van Huis van het boek.

### **Vrienden**

De Stichting Vrienden Huis van het boek is een zelfstandige vriendenvereniging van Museum Huis van het boek en wordt gesteund door meer dan zeshonderd leden. Het doel van de stichting is om de bloei van Huis van het boek in de breedste zin te bevorderen. Jaarlijks stelt de stichting een bedrag beschikbaar voor de uitbreiding van de boekencollectie en gerelateerde activiteiten. Daarnaast ontvangt het museum een bijdrage voor publiciteit en communicatie, met de publicatie *Leeslint* als centraal aandachtspunt. In 2024 stelt de vriendenstichting een nieuw meerjarig beleidsplan op, voor de periode 2025-2029.

### **Bestuur van de Stichting Vrienden Huis van het boek**

Marieke van Delft (Voorzitter), Maaike Napolitano (Secretaris), Jan Bos (Penningmeester) en de leden Fokas Holthuis, Dirk Huijsmans, Marian Lefferts, Irene van Renswoude, Esther Scholten en Eelco van Welie.

## 11. BIJLAGEN

### 11.1 Aankopen 2024

- *Catologo Book! Boom!: opere in mostra / works in the exhibition* / Irma Boom; inleider : H.E. Msgr. Angelo Vincenzo Zani. - Rome: Bibliotheca Apostolica Vaticana, 2022
- *Anansi company: a collection of thirteen hand-made wire and card rod-puppets animated in colour and verse* / by Ronald King & Roy Fisher. - Londen: Circle Press, 1992.
- *East India Trade* / Clifton Meador. - [s.l.]: Meador, Clifton, 2021.
- *Vereenigde Oostindische Compagnie* / Clifton Meador. - [s.l.]: Meador, Clifton, 2022.
- *Erna Helena Ania* / Tomsz Laczny. - Warschau : Blow Up Press, 2021.
- *Quickstead* / Emily McVarish. - New York: Granary Books, 2013.
- *BArch, DR 1/2385* / Veronika Schäpers. - Karlsruhe: Schäpers, Veronika, 2023.
- *Ich bin hier* / Jule Claudia Mahn. - Leipzig: Mahn, Jule Claudia, 2024.
- *Critical coast: coastal imaginaries* / Anna Aslaug Lund and Jeppe Sengupta Cartensen. - Kopenhagen : Danish Architectural Press, 2023.
- *Die Entstehung des heutigen Menschen : Ein unvollendetes Buchprojekt, 1929-1938* / Sigfried Giedion. - Zürich: gta Verlag, 2023.
- *Innenputz* / Annette Spiro, Elizaveta Radi, Florian Schrott. - Zürich: Park Books, 2023.
- *A brief moment ( ) a long tradition* / Anniina Koivu (text), Teruhiro Yanagihara (text & introduction). - Kopenhagen: Arita, 2023.
- *Three becomes two becomes one becomes none. Cosmopoiesis of mandragoras* / By Leonie Brandner; Ed. Marjolein van der Loo. - Eindhoven: Onomatopée, 2024.
- *Hedwigepolder* / David de Haan. - [s.l.] : Haan, David de, 2017.
- *Het licht aan het einde van de loop* / Martin Michael Driessen. - Amsterdam: Oorschot, G.A. van, 2022.
- *Warmth of the cold* / Jenny Mikaelstottir. - Berlijn : Mikaelstottir, Jenny, 2023.
- *The great Moon hoax* / Anne Geene & Arjan de Nooy. - Amsterdam: Blind Finch Books, 2024.
- *The untold histories as perceived through the horse's tear* / Jordan Herregraven. - Den Haag: HOK, 2022.
- *Verhalen van vreemde dingen: van schande en vernedering* / Lula Valletta. - Den Haag: Arpianism, 2019.
- *Through the looking-glass and what Alice found there* / Lewis Carroll's ; Newly illustrated by Katharina Sidorova. - Den Haag: Bur-Rose, 2024.
- *Alice's Adventures in Wonderland* / Lewis Carroll. - Den Haag: Stencilwerck, 2021.
- *Alphabet book* / Concept and execution by G. J. de Rook. - Den Haag: Stencilwerck, 2022.
- *Met een aardige groet herinneringen aan Henri Plaat* / Cherry Duyns. - Baarn: Atalanta Pers, 2024.
- *Gaandeweg* / Tentije, Hans. - Baarn: Atalanta Pers, 2024.
- *The Key: [Metaphysic & Instrument] Speculum Mundi* / Peter Rutledge Koch. - Berkeley: Koch, Editions, 2024.
- *Scissors Sam Says Be Sharp. An Authentic Manual on the Sharpening & Care of Scissors & Tools / prepared personally by the nationally famous scissors doctor Sam Long.* - Santa Barbara: Capricorn Press, 1972. Met gekalligrafeerde opdracht van S.L. Hartz aan Gerrit Noordzij.
- *Künstlermaterialien und Maltechnik. Farbstoffe, Bindemittel und Firnisse in der Technik der Ölmalerei* / von F. Kerdijk. - Apeldoorn: Talens & Zoon, 1964. Met twee brieven van F. Kerdijk aan Gerrit Noordzij.
- Handschrift van een artikel of een lezing van Gerrit Noordzij, 'Onderwijs is een merkwaardige situatie'.
- Ontwerp van Gerrit Noordzij voor een getuigschrift van de Afdeling grafische en typografische vormgeving.
- Archivalia rond de kunstenaar en boekvormgever Lex Metz.
- Archivalia rond de kunstenaar en vormgever Joop Moesman met o.a. (gekalligrafeerde) correspondentie, drukwerk van de Green Escape Press, prenten, krantenknipsels, uitnodigingen voor tentoonstellingen, etc.

## 11.2 Bruiklenen 2024

- KU Leuven Bibliotheken, Leuven, België, voor de tentoonstelling 'Kenniss aan de ketting. Wetenschap, informatie en censuur in Bouts' tijd', 5 oktober 2023 t/m 14 januari 2024:
- 3 E 6 Christoffel Columbus, *De insulis nuper (etc.)* Bazel, 1494, open op titelpagina;
- 4 A 15 Nicolaus de Lyra, *Postilla litteralis (etc.)* Rome, 1471-1472 (deel 4) open op openingspagina.
- Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, voor de tentoonstelling 'Het jaar 1000. Nederland in de Ottoonse wereld', 9 oktober 2023 t/m 22 maart 2024 (wissel pagina's halverwege):
- 10 D 7 Pseudo-Apuleius, *Herbaria*, 10de eeuw, open op: pp. 14v-15r en pp. 61v-62r.
- 10 B 12 *Vitae*, Metz 1030-1070, open op: pp. 51v-52r en pp. 83v-84r
- The Berlage Center for Advanced Studies in Architecture and Urban Design, Technische Universiteit Delft, voor de tentoonstelling 'Le Corbusier', 23 april t/m 17 mei 2024:
- Roos 81 e.a., Archivalia en clichés met betrekking tot de uitgave *Le Corbusier, Versé une architecture : extraits*, Utrecht: Stichting De Roos, 1971
- Het (nieuwe) instituut Rotterdam, voor de tentoonstelling 'Dutch Design' (semipermanente opstelling), 31 mei 2024 t/m 31 mei 2025 (in looptijd 2 x controle en wissel van opening)  
Irma Boom SHV Think Book, 1996
- Historische Huizen Gent, voor de tentoonstelling 'Judith, een Karolingische prinses', 4 oktober 2024 t/m 19 januari 2025
- 10 A 21 Compendium historiae universalis
- Bonnefanten Maastricht, voor de tentoonstelling 'Bruegels Zeven Hoofdzonden', 18 oktober 2024 t/m 12 januari 2025
- 10 A 11 Augustinus De la Cité de Dieu

## 11.3 Publicaties medewerkers

- Aafke Boerma, eindredactie *Leeslint* 67 en 68, juni en november 2024
- Wouter Hofland, met Kim Beerden, Inger Kuin en Nicole Romero, 'Griekse en Romeinse inscripties in Huis van het boek', *Leeslint* 68, november 2024
- Maloe Moen, 'Boeken als ...', *Leeslint* 68, november 2024
- Dennis Schouten, 'Dit is mijn boek', *Leeslint* 67, juni 2024
- Rickey Tax, 'Juryrapport', in *Mooi Marginaal, de mooiste Nederlandse en Vlaamse bibliofiele en marginale uitgaven*, Haarlem: Stichting Laurens Janszoon Coster, 2024, p. 13-15.
- Rickey Tax, 'Aanwinsten' in: *Leeslint* 67, juni 2024, p. 14-15.
- Rickey Tax, 'Aanwinsten' in: *Leeslint* 68, november 2024, p. 14-15.